

Memo

Plaats en datum
Eindhoven, 26 april 2013

Referentienummer
321653. M015.ehv

Kenmerk
SV

Aan
Bodemambtenaren Heuvelland

Kopie aan

Van

Betreft
Handreiking bodembeleid civiele projecten

Inleiding

In het kader van de Impuls Lokaal Bodembeheer (2) heeft het samenwerkingsverband Heuvelland een aanvraag gedaan voor ondersteuning op het gebied van professioneel opdrachtgeverschap. Er wordt gestreefd naar een optimalisatie in de koppeling van het lokale bodembeleid aan de civiele praktijk/uitvoering. Wanneer deze koppeling op een goede manier is gewaarborgd leidt dit automatisch tot professioneel opdrachtgeverschap binnen de verschillende gemeenten.

Voorbeelden van deze koppeling zijn het voorkomen van: de afvoer van grond naar niet vergunde opslaglocaties, de uitvoering van gebrekkig vooronderzoek, het samenvoegen van partijen en het gebruiken van oude besteksteksten ('vervallen aan de aannemer').

Met deze handreiking is gepoogd een impuls te geven aan de implementatie van het actief zijnde duurzaam bodembeleid van de Heuvellandgemeenten.

Daarvoor zijn verschillende bronnen geraadpleegd, die zijn verkregen bij het agentschap of op basis van de ervaringen in den lande door ILB-adviseurs.

De behoefte om ondersteuning bij civiele werken is gepeild tijdens de ILB workshop in Eijsden van 25-4-2013 en hieronder kort samengevat. Op basis van deze behoefte is de handreiking verder aangevuld met specifiek bruikbare handvatten.

Workshop Eijsden 25 april 2013

Tijdens de workshop is middels stellingen en cases de aanwezigen aandacht gevraagd voor het lokale bodembeleid in relatie tot de civiele praktijk. Uit de reacties van de aanwezigen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het kennisniveau van de mogelijkheden en verplichtingen van het nieuwe bodembeleid is nog niet op peil, zowel bij overheden als aannemers en loonbedrijven.
- De kansen van het nieuwe beleid worden niet direct onderkend.
- Er is onduidelijkheid omtrent het wanneer melden van grond en of bouwstoffen.
- Het is onduidelijk dat zand in het Besluit bodemkwaliteit als grond wordt beschouwd.
- Toezicht en handhaving is een belangrijke aandachtspunt om de keten rondom grondverzet te borgen.

Handreiking

In deze handreiking wordt verwezen naar de volgende relevante documenten en citaten:

1. "Bodem voor gemeenten, werken in de bodem" (Senternovem, 2009);
2. Werken in verontreinigde grond bij aanleg van kabels en leidingen (Inspectie Szw);
3. Brochure; Hoe kies ik een goed milieu-adviesbureau of een goede aannemer? (SIKB);
4. Waaier: Hergebruik in civiel-technische werken (SIKB);
5. Voorbeeld uitvraag van een bodemonderzoek ten behoeve van een civiel werk (RMB, 2013).

Deze stukken zijn als volgt vindbaar:

Ad 1: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodembeleid/instrumenten/handreikingen/>

Ad 2: via http://www.inspectieszw.nl/Images/Werken-in-verontreinigde-grond-bij-aanleg-van-kabels-en-leidingen_tcm335-340121.pdf

Ad 3 en 4. De brochure en de waaier (tot 3 exemplaren zijn ze gratis) zijn te bestellen op de site van SIKB. Zie de links <http://www.sikb.nl/pagina.asp?id=8247> en <http://www.sikb.nl/pagina.asp?id=8398>.

Ad 5. Dit bestand is als bijlage toegevoegd.

Op de site van de Limburgse werkgroep bouwstoffen en grondstromen (LWBG) staan onder het kopje "Bbk praktijk" enkele handige checklisten voor meldingen/partijkeuringen en aanvullende informatie over puin, grond en afval.

Daarnaast is er nog een Handreiking Besluit bodemkwaliteit van Bodemplus. In deze handreiking staat het Besluit in simpele bewoordingen uitgelegd. Deze is vooral door milieu- ambtenaren in gebruik.

Enkele aandachtspunten uit bovenstaande documenten:

Binnen het Besluit bodemkwaliteit is het mogelijk om buiten inrichtingen grond op te slaan. Uit de Handreiking Besluit bodemkwaliteit komt onderstaande tabel met de bijbehorende verplichtingen.

Tabel 6.1 Vormen van tijdelijke opslag en bijbehorende voorwaarden van het Besluit

VORM VAN TIJDELIJKE OPSLAG	VOORWAARDEN VAN HET BESLUIT		
	MAXIMALE DUUR VAN DE OPSLAG	KWALITEITSEISEN	MELDINGSPLICHT
Kortdurende opslag	6 maanden	–	Ja
Tijdelijke opslag op landbodem	3 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan de kwaliteitsklasse van de ontvangende bodem.	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Tijdelijke opslag in oppervlaktewater	10 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan kwaliteitsklasse van de ontvangende waterbodem	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Wellanddepot: opslag van baggerspecie over aangrenzend perceel	3 jaar	Alleen baggerspecie die voldoet aan de normen voor verspreiding over aangrenzende percelen	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Opslag bij tijdelijke uitname	Looptijd van de werkzaamheden	–	Nee

Uit de handreiking:” Bodem voor gemeenten, werken in de bodem “(Senternovem, 2009) volgt de volgende passage:

Binnen gemeentelijke organisaties zijn meestal meerdere sectoren/afdelingen betrokken bij ontwerp en realisatie van werken waarbij de bodemkwaliteit van belang is. In tabel 3.1. is in de vorm van een checklist aangegeven waarop gelet moet worden bij werkzaamheden op of in de bodem.

Tabel 3.1. Checklist bij werkzaamheden in de bodem

checklist bij werkzaamheden in de bodem	
1.	zorg voor beschikbare informatie over de bodemkwaliteit (grond en grondwater) voorafgaande aan het werk (uitvoeren vooronderzoek conform NEN5725:2009, waarbij onder andere dossiers en bodeminformatiesysteem worden geraadpleegd). Dit kan ook tot gevolg hebben dat een (verkennd) bodemonderzoek moet worden uitgevoerd.
2.	zorg tijdig voor deze informatie. Maak stap 1 dus een vast onderdeel van de initiatieffase van het project. Houdt rekening met de benodigde tijd voor het uitvoeren van dergelijk onderzoek. De afdeling Milieu/Bodem beschikt over de informatie en de kennis om de juiste adviezen te verstrekken.
3.	maak afspraken over de werkwijze ten aanzien van verontreinigde grond. Denk aan: <ul style="list-style-type: none"> - eventuele tijdelijke opslag van vrijkomende grond in depot (afspraken over depotinrichting en mogelijk benodigde Wm-vergunning voor het depot) of directe afvoer van grond naar verwerker. Normaal gesproken is dat vastgelegd in een saneringsplan of een plan van aanpak; - eventuele milieukundige begeleiding van de werkzaamheden. Dat is verplicht bij saneringen onder bevoegd gezag van de provincie; - eventueel opstellen van V&G-plan.
4.	voorkom afvoer van grond zoveel mogelijk door te werken met een gesloten grondbalans Geef inzicht in de grondstromen met behulp van een grondstromenplan. Zoek naar een gesloten grondbalans op een hoger schaalniveau tijdens de planfase, pas het bouwpeil aan, leg zo nodig een tussendepot aan (kan worden gedoogd bij gebruik van minder dan 6 maanden).
5.	toepassen van vrijkomende grond als secundaire bouwstof kan alleen als men in het bezit is van de juiste documenten: <ul style="list-style-type: none"> - meldingen van hergebruik in het kader van het Besluit bodemkwaliteit; - eventuele vergunningen en beschikkingen (zie tabel 5.1); - voor het sorteren van verontreinigde grond kan een niet-reinigbaarheidsverklaring van het SCG gewenst zijn; - depotbemonsteringen in het kader van hergebruik; - kwaliteitcertificaten.
6.	extra aandacht voor uitvoeren van werkzaamheden in bodem- en grondwaterbeschermingsgebieden (zie PMV).
7.	bodemonderzoek en depotbemonstering zijn specialistische vakgebieden met onderzoeksprotocollen en veiligheidsvoorschriften, die dienen te worden verricht door daarvoor in het kader van Kwalibo erkende bureaus.
8.	voor het aanleggen van bepaalde gemeentelijke werken is een bouw- of aanlegvergunning nodig.
9.	combineer milieukundige begeleiding en sturing van grondstromen door vooraf de grondstromen vast te leggen in bijvoorbeeld een grondstromenplan.
10.	combineer sanering zoveel mogelijk met grondwerken. Dit vereist wel dat tijdig begonnen worden met het inplannen van de diverse werkzaamheden. Het ligt bijvoorbeeld voor de hand dat een sanering gecombineerd wordt met bouwrijp-maken.
11.	aandacht voor het tijdig melden van de aanvang en beëindiging van de sanering.

Bijlage Notitie uitvraag van een bodemonderzoek ten behoeve van een civiel werk

Onderwerp : Uitvraag voor prijsaanbieding ten behoeve van milieukundig en civieltechnisch (bodem)onderzoek

Geachte heer, mevrouw,

De gemeente is voornemens in de loop van dit jaar reconstructie- en herinrichtingswerkzaamheden te gaan uitvoeren in de openbare ruimte ter plaatse van de te In het kader van deze uitvraag wordt dit projectgebied aangemerkt / aangeduid als onderzoekslocatie.

Projectgebied / onderzoekslocatie

De reconstructie- en herinrichtingswerkzaamheden bestaan in eerste instantie uit het vervangen van de bestaande riolering inclusief de woonhuisaansluitingen en het terugbrengen van een geschieden rioolstelsel inclusief infiltratieriool. De diepteligging van het nieuwe rioolstelsel gaat circa 2,5 m – mv bedragen. De heersende grondwaterspiegel ter plaatse van het projectgebied bevindt zich op circa 1,5 m – mv. Dit betekent dat voor het vervangen van het rioolstelsel bemaling noodzakelijk.

De vervanging van de woonhuisaansluitingen van het riool vallen buiten het projectgebied. Tegelijkertijd wordt het gehele projectgebied heringericht, waarbij deels wijziging van de ruimtelijke indeling van de rijbaan, de parkeervakken, het trottoir en de groenstroken plaats gaat vinden. Hiervoor worden vrijkomende niet herbruikbare materialen zoals de bestaande asfaltverharding en de overige bestrating / verharding inclusief eventueel de onderliggende funderingslagen ter plaatse van de rijbaan, de parkeervakken en het trottoir afgevoerd / vervangen. Afhankelijk van de milieuhygiënische en civieltechnische kwaliteit van de vrijkomende materialen wordt bekeken of hergebruik in het werk tot de mogelijkheden behoort.

Doel van de uitvraag tot prijsaanbieding

Het doel van deze uitvraag tot prijsaanbieding is het contracteren van een opdrachtnemer voor het verrichten van milieukundig en civieltechnisch (bodem)onderzoek(en) in de voorbereidingsfase van bovengenoemde herinrichtingswerkzaamheden in het projectgebied.

Voorafgaand aan de uitvoering van de veld- en laboratoriumonderzoeken voert u een uitgebreid historisch vooronderzoek. Op basis van de verzamelde informatie tijdens het vooronderzoek dienen de onderzoekshypothesen te worden opgesteld, en dienen de veld- en laboratoriumonderzoeken te worden voorbereid. Indien op basis van het vooronderzoek er een verdenking bestaat met betrekking tot de aanwezigheid van asbest in het projectgebied, dan dient onderzoek naar asbest integraal in de onderzoeken te worden meegenomen.

Op basis van interpretatie van de verkregen onderzoeksresultaten dienen adviezen en aanbevelingen te worden opgesteld zoals vermeld onder het kopje *Doel van de onderzoeken en advisering*. Het vooronderzoek, de uitvoering van de onderzoeken, de onderzoeksresultaten en adviezen en aanbevelingen dienen zodanig integraal te worden gerapporteerd, zodat deze als direct bruikbare input kunnen dienen voor het nog op te stellen RAW bestek voor de herinrichtingswerkzaamheden,

Wij verzoeken u hierbij ons vrijblijvend een gespecificeerde offerte te doen toekomen voor het uitvoeren van bovengenoemde onderzoeken in het projectgebied. Uw prijsaanbieding dient gebaseerd te zijn zoals in deze uitvraag is omschreven.

Doel onderzoeken en advisering

Het doel en de resultaten van de uit te voeren onderzoeken is het verkrijgen van gegevens, waarmee concrete input wordt geleverd voor het nog op te stellen RAW bestek over:

- de dikte, gelaagdheid en teerhoudendheid van de aanwezige asfaltverhardingen;

- de dikte, gelaagdheid en samenstelling (fysische en milieuhygiënische kwaliteit) van het funderingsmateriaal. Extra aandachtspunt is het voorkomen van asbest. Zie hiervoor onder het kopje *Asbest*;
- de textuur, opbouw en milieu hygiënische en civieltechnische (zeefkromme) kwaliteit van de grond tot tenminste 0,5 meter beneden onderkant nieuwe riool of bestaande riool (afhankelijk van welke het diepste ligt). Extra aandachtspunt is het voorkomen van asbest. Zie hiervoor onder het kopje *Asbest*;
- milieuhygiënische kwaliteit van het grondwater in verband met noodzakelijk bemaling en lozing van het grondwater. Over het te analyseren stoffenpakket in het grondwater dient navraag bij het waterschap plaats te vinden;
- aan de hand van een pompproef de te verwachten debietgegevens bij bemaling ondermeer in verband met het bepalen van de lozingspunten.

Wat betreft de huidige aanwezige constructieopbouw van de weg, parkeervakken, trottoirs en tussenliggende groenstroken etc. en de hieronder liggende vaste bodem dienen inzichtelijk te worden gemaakt aan de hand van opgestelde boorprofielen.

Op basis van de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken dient u berekeningen te maken over de hoeveelheden in m3 en tonnen en de milieuhygiënische en zo nodig civieltechnische kwaliteit van alle vrijkomende bouwstoffen / materialen waaronder asfaltverharding, funderingslagen en niet herbruikbare gronden,. Op basis hiervan dienen de mogelijkheden voor hergebruik / verwerking van deze vrijkomende materialen inclusief grond binnen of buiten het werk te worden bepaald, en de te nemen noodzakelijke arbeidshygiënische maatregelen vanuit ARBO wetgeving voor de uitvoering van de reconstructie- en herinrichtingswerkzaamheden. De analyseresultaten van de onderzochte grond dienen naast de landelijke normen getoetst te worden aan de vastgestelde lokale achtergrondwaarden in de bodemkwaliteitskaart. Bij het aantreffen van teerhoudend asfalt, dient een plan van aanpak te worden opgesteld waarin beschreven dient te worden, hoe op verantwoorde wijze het teerhoudend asfalt het beste kan worden verwijderd (bijvoorbeeld selectief frezen) en afgevoerd.

Asbest

Criteria voor verdenking met betrekking tot asbest tijdens het vooronderzoek en de terreininspectie zijn opgenomen in de hiervoor geldende normen. Indien er sprake is van een verdenking met betrekking tot asbest, dan moet het vooronderzoek voldoen aan de eisen die gesteld zijn in de normen voor het asbestonderzoek. Het asbestonderzoek dient vervolgens gelijktijdig met het milieuhygiënisch verkennend onderzoek te worden uitgevoerd. In aanvulling op de normen dienen in plaats van boorgaten meteen gericht en afwisselend proefgaten dan wel proefsleuven ter plaatse van de onderzoekslocatie geplaatst te worden.

Verkeersmaatregelen

Voor de uitvoering van de onderzoeken / werkzaamheden dient u als opdrachtnemer zelf zorg te dragen voor de benodigde verkeersmaatregelen. U dient bij de keuze van toe te passen maatregelen rekening te houden met de bereikbaarheid van aangrenzende huispercelen (bijvoorbeeld middels een rijdende afzetting).

KLIC melding

Voorafgaande aan de uitvoering van de onderzoeken / werkzaamheden dient u als opdrachtnemer zelf zorg te dragen voor een KLIC melding ten behoeve van het verkrijgen van inzicht in de ligging van kabels en leidingen in het projectgebied.

Randvoorwaarden en uitgangspunten uitvoering werkzaamheden

Alle onderzoeken en de daaruit voortvloeiende en te verrichten werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd conform de hiervoor geldende wettelijke geldende eisen, richtlijnen, normen, protocollen en

CROW publicaties. Dit betekent dat U als opdrachtnemer er zorg voor dient te dragen dat de uitvoering van de onderzoeken en alle daaruit voortvloeiende werkzaamheden worden verricht door instanties en personen die daartoe zijn gecertificeerd of geaccrediteerd.

De boor-/proefgaten in asfaltverhardingen dienen te worden afgewerkt met koud asfalt.

Tijdsbepaling

Alle onderzoeksresultaten en bijbehorende advisering dienen uiterlijk 6 weken na opdrachtverstrekking in 3-voud te worden gerapporteerd in de volgende formaten:

1. Schriftelijk
2. digitaal in PDF
3. XML conform SIKB 0101

Werkprocedure

Voorafgaande aan de werkdag(en) dient de opdrachtnemer telefonisch contact op te nemen of zich te melden op een nader op te geven locatie binnen de gemeentegrens van de opdrachtgever.

Aan te leveren gegevens over de onderzoekslocatie door gemeente

- GBKN ondergrond van de onderzoekslocatie in dwg-formaat;
- Kadastrale gegevens;
- Exacte begrenzing waarbinnen de onderzoeken uitgevoerd dienen te worden;
- Hoogteligging in meters ten opzichte van NAP + diameter riolering in huidige situatie;
- Lokale achtergrondwaarden basisstoffenpakket.

Gunning

De beoordeling van de ingekomen inschrijvingen geschiedt op basis van de prijs en kwaliteit van de offerte. Gunning vindt onderhands plaats.

Aanbieding van de inschrijving

Uw *gespecificeerde* offerte met de daarin opgenomen stelposten en eventueel meerwerk, voorzien van e-mailadres en contactpersoon dient uiterlijkomuur in het bezit te zijn de heer